

Harpáňa, orientovaných na modernú literárnu teóriu; súčasťou „ambiciózneho kolektívu“ prednovembrových čias boli podľa J. Tatára aj bádatelky ako I. Púchyová, B. Šimonová, K. Krnová a Z. Hurtaiová.

Zaujímavou časťou v práci je reflektovanie premien banskobystrického akademického prostredia. Aj pri približovaní obrazu ponovembrovej situácie J. Tatár uvádza jednotlivcov z meniacich sa kolektívov „katedry“ s čiastkovým záberom na ich relevantné literárnovedné dominanty. Tento obraz má v závere štúdie – a súvisí to s personálnym posilňovaním „katedry“, ako aj s približovaním zborníkových prác i početných grantových úloh – opisnejší, enumeratívnejší ráz.

Ďalšie kapitoly Tatárovej vedeckej monografie tvoria štúdie, ktoré veľmi rigorózne, ba až minuciózne zaujímajú postoj k vybraným obdobiam tvorby autorov, k ich literárnovedným prácam i reflektovaným oblastiam ich percepcie. Tento výber autorov i problematiky, ktorú si v ich súvislosti J. Tatár všima, je veľmi subjektívny a súvisí s viacnásobným rigoróznym reflektovaním ich tvorby (niektoré zo štúdií už boli predtým v modifikovanej podobe publikované). I napriek tomu, že pri konštituovaní konkrétnych kapitol pracuje s množstvom dobových zdrojov literárnokritickej a literárnohistorickej povahy, tieto koncepcie na základe dedukujúcich postojov usúvzťažňuje, objektívne vytvára obraz vedeckého života skúmaných autorov. Takýmto spôsobom poukazuje na juvenílie a literárnu publicistiku Z. Kasáča či na tendencie monografickosti v prácach E. Gombalu. Podnetný je i Tatárov pohľad na ponovembrové reinterpretácie „návraty“ M. Jurča v oblasti detskej literatúry či portrét I. Sedláka ako kultúrneho a literárneho historika.

Druhá časť monografie – *Kritické pohľady na vedecké a odborné publikácie* – pozostáva z korpusu literárnokritických, recenzných postrehov k vedeckým i odborným prácam

bádateľov z banskobystrického prostredia. Príspevky tak dopĺňajú mozaiku k celkovému obrazu tohto synergicky modelovaného literárnovedného prostredia. Kvantita i povaha materiálov preto podnietila J. Tatára k húževnatej heuristike, a i keď k nim už nezaujíma interpretačné postoje ako v prípade predchádzajúcich štúdií, slúžia skôr ako zdrojové dokumenty, dôkazy bez komentárov.

Vedecká monografia J. Tatára *Diagnózy literatúry* je hodnotnou publikáciou o akademickej literárnej vede v Banskej Bystrici, o jej povahe i predstaviteľoch, ktorí ju svojím vedeckým zástojom budovali a v premenách času transformovali. Predpokladám, že kniha prinesie mnoho významných podnetov do diskusie o dejinách slovenskej literárnej vedy.

Jozef Brunclík

**VŠETIČKA, František.** *Francie literární.*

Jinočany: Nakladatelství H&H, 2019. ISBN 978-80-7319-130-6.

Meno českého literárneho vedca, prekladateľa a beletristu Františka Všetického je v slovenskom prostredí známe najmä vďaka jeho prácam z oblasti literárnej teórie a histórie. Autorov systematický záujem o poetiku a kompozičnú výstavbu slovesného diela doposiaľ reprezentuje množstvo odborných publikácií, ku ktorým v posledných rokoch pridal aj niekoľko kníh populárno-náučnej literatúry. Práve do tejto skupiny patrí aj jeho najnovšia zbierka fejtónov s názvom *Francie literární*. Tá v nejednom ohľade nadväzuje na jeho predchádzajúce literárne miestopisy (trilógia *Olomouc literární* alebo *Polsko literární*), naplňajúce funkciu erudovaných sprievodcov po rôznych miestach a regiónoch, ktoré sú úzko späté s významnými osobnosťami umeleckej spisby.

Najnovšia kniha F. Všetického obsahuje päťdesiatjeden fejtónov, abecedne zoradených

podľa priezvisk jednotlivých francúzskych a inonárodných (amerických, poľských či českých) tvorcov, ktorí dlhodobo, ale i krátkodobo žili a tvorili na území Francúzska. Ako uvádza už krátka anotácia na prebale knihy, „jednotlivé texty jsou výsledkem několikaletých pobytů v Balzakově zemi, během nichž autor pořídil také řadu fotografií, jež fejetony doprovázejí“. Texty spolu s konkretizujúcim a doplňujúcim čiernobielym fotografickým materiálom tvoria v knihe súvťažné celky, ktoré sa usilujú predovšetkým v stručnosti reflektovať život a dielo vybraných spisovateľov zaujímavých dôležitých miesto v literárnej histórii, pričom zároveň nevynechávajú ani tých, ktorí stoja skôr na periférii vedeckého a čitateľského záujmu. Vo zväzku sa preto môžeme stretnúť s pútavými medailónmi, prinášajúcimi možnosť nahliadnuť do rôznych autorských poetík a osudov, ktoré F. Všeticka ilustruje na pozadí spätosti človeka a miesta v historickom čase.

Jeho fragmentárne a gnómicke zhustené portréty, ktoré v mnohých prípadoch charakterizuje prítomnosť pointy, sa vyznačujú vysokou mierou faktografickosti, dokumentárnosti, ale aj subjektívnosti, vďaka čomu sa pohybujú na rozhraní vecnej a umeleckej literatúry. Za pozoruhodný preto možno označiť spôsob, akým autor nazerá na tvorbu konkrétnych spisovateľov v spojitosti s detailnými charakteristikami významných miest, v ktorých strávili časť svojho života a ktoré do veľkej miery ovplyvnili aj ich umeleckú činnosť. Na ploche celej knihy sa snaží poukazovať na *genius loci*, priestor a čas, ktorý mal v jednotlivých prípadoch značný vplyv na tvorbu, postoje a životné osudy osobností ako H. de Balzac, E. Hemingway, Ch. Baudelaire, R. Rolland, K. Čapek, V. Nezval, A. Rimbaud, S. Anderson a mnohých iných.

Všetickove cesty po stopách vybraných predstaviteľov svetovej literatúry vytvárajú topografický model mapujúci miesta, ich tvar

a najmä premenu toposu v plynutí času, ktorý sa na nich podpísal v rôznej miere. Nemožno sa preto čudovať autorovmu občasnému sklňaniu k nostalgii a sentimentu, ktoré čitateľ identifikuje hlavne pri jeho úvahách nad súčasným stavom zanedbanosti, či dokonca neexistencie niektorých dôležitých stavieb a kultúrnych pamiatok zastupujúcich kľúčovú úlohu v životoch spisovateľov. Všetickova práca s objektívnymi faktami spolu s preukazovanou znalosťou kultúrnej histórie však podobné subjektívne emocionálne postoje funkčne vyvažuje, vďaka čomu možno celý súbor fejtónov označiť za nápaditý, zážitkový a vo všeobecnosti prínosný aj napriek stručnosti a biograficko-bibliografickej neúplnosti. Tá, pochopiteľne, vyplýva z nemožnosti spomenúť v knihe všetky významné miesta či aktérov literárneho života vo Francúzsku.

Absenciu niektorých mien, ktoré by mohli čitateľovi tohto súboru chýbať, však autor nahrádza pozoruhodným a detailným poznaním diela vybraných autorov spolu s historickými súvislosťami doplnenými o mnohé neznáme detaily zo sféry ich súkromia a vzťahov. V tomto smere je potrebné osobitne oceniť Všetickov prístup k spracovanému materiálu – prameňom, ktoré v sebe zahŕňajú napríklad denníkové záznamy či súkromnú korešpondenciu niektorých spisovateľov. Vďaka tomu je možné nahliadnuť aj na ich dobové postoje, názory a pocity priamo vyjadrené v komunikácii s inými ľuďmi. Ako rovnako dôležité a vo vzťahu k uvádzaným dejinným faktom komplementárne sa javia i mnohé citáty z umeleckej spisby jednotlivých tvorcov, v ktorých sa odráža prepojenosť s určitým mestom, regiónom, stavbou či ulicou. Autor súboru sa prostredníctvom toho zamýšľa aj nad atmosférou textov citovaných básní, resp. prozaických úryvkov, čoho výsledkom je snaha o vytvorenie čo najkomplexnejšieho obrazu zachytávajúceho špecifickú spojitosť medzi človekom a miestom.

Všetičkova dôkladná znalosť Francúzska ako krajiny s bohatou kultúrnou tradíciou sa v jeho najnovšej zbierke fejtónov naplno prejavuje na každej strane. Texty nasýtené faktami, drobnými detailmi a často nečakanými súvislosťami majú aj napriek uplatňovaniu subjektívnych postojov a zdôrazňovaniu vlastných zážitkov tendenciu prinášať množstvo nových postrehov, ktoré obohacujú naše poznanie histórie a dotvárajú obraz literárnej kultúry konkrétneho regiónu v celej jej pestrosti. Ich prednosťou je vysoká miera nápaditosti, vtipu, zmyslu pre iróniu a pointu, no predovšetkým zrozumiteľnosti, ktorá

v súčinnosti s autorovou erudíciou a hlbokým záujmom o problematiku môže podnietiť čitateľov záujem o literatúru, rovnako ako jeho túžbu reálne cestovať na miesta úzko previazané so životom a dielom bardov svetovej literatúry. Sledovať, či a ako ich tvorbu ovplyvnili významné miesta, na ktorých strávili väčšiu či menšiu časť svojho života, však možno už aj z pohodlia domova. Stačí totiž siahnuť po Všetičkovej najnovšej knihe, ktorá znalosti z literatúry, histórie a života významných osobností približuje pútavou a nekonvenčnou formou.

*Tomáš Lietavec*